

Förtjänstfull bok om barn till svårt sjuka föräldrar

Karen Glistrup. *Hvad børn ikke ved ... har de ondt af. Familiesamtaler i voksenspsykiatrien.* 203 sidor. Köpenhamn: Karen Glistrup og Hans Reitzels Forlag a/s; 2002. ISBN 87-412-2431-0.

Recensent: Monika Björklund, specialist i allmänpsykiatri, Solna.

II En dansk bok – många ryser. De föräldrar engelskspråkig litteratur. Min första och liknande reaktion gick fort över. Den här boken är lättläst. Den har ett engagerande innehåll och ett rakt och enkelt språk. Man känner snart sympati för författaren och hennes budskap. Karen Glistrup (KG) är till yrket social rådgivare och familjeterapeut med handledarutbildning vid Kemplerinstitutet. Hon arbetar sedan många år inom psykiatri i Århus och har fått gedigna erfarenheter, som hon i boken delar med sig av.

Intresseväckande titel

Bokens titel är intresseväckande genom att först verka paradoxal. Snart förstår man hur mycket klokhet detta innehåller. På 1960-talet, när jag själv började arbeta inom psykiatri, var en till titelns påstående motsatta inställning självklar och underförstådd inom vuxenpsykiatri. Nämligen, man kommunicerade nästan inte alls med barnen till den psykiskt sjuka patienten. Och, som författaren framhåller, så är det ofta även idag.

Efterlyser samtal med barnen

Man tar som behandlare för givet att det finns en frisk och stödjande andra förälder eller nära släktingar som tar hand om barnen. Man tar för givet att om svårare missförhållanden skulle föreligga är de redan kända hos kommunen. Man vill inte riskera den uppnådda goda relationen, behandlingsalliansen, med sin patient. Om man säger till patienten att man vill tala med barnen om deras situation, så kan den sjuka uppleva det som ett hot om att man vill ta barnen från familjen. Och

framför allt, behandlaren känner sig ofta osäker i kontakten med barn, vet inte hur det känsliga ämnet skall tas upp.

KGs drivkraft att gå vidare med ämnet är de många samtal hon haft med vuxna barn till psykiskt sjuka. De säger: »Varför talade ingen med mig om min mors sjukdom? Varför förklarade ingen vad det var för fel på henne? Varför brydde sig ingen om hur jag hade det?»

Författaren grundar sitt arbetssätt till stor del på erfarenheter av projekt inom Århus psykiatri som erbjuder olika stödformer för barn och anhöriga till psykiskt sjuka. Hon hänvisar till två där verksamma kliniker och forskare och deras böcker: Lene Lier och medarbetare »Psykisk syge foreldre og deres børn« (2001) och Birgitte Ahlgreen »Osynlige unge« (2001).

Nu har väl mycket hänt i Sverige inom psykiatri sedan 1960-talet, familjesamtal i början av behandlingen av en psykiskt sjuk är nästan obligatoriskt. Men fortfarande är nog barnen inte så ofta med i den framtida planeringen.

KG efterlyser samtal speciellt med barnen så att deras situation kommer i fokus. Hon menar att den sjuka föräldern ofta trots alla paranoida försvar kan vara medveten om att barnen kan ha det svårt, att även de sjuka vill det bästa för sina barn, trots att de ibland inte handlar så.

En barn- och familjeutbildad samtalsledare kan få komma in »från sidan« så att den ordinarie behandlaren kan stå neutral i kontakten. Ofta är det bra att samtalen inleds med hela familjen närvarande, först senare, när förtroende uppnåtts både från föräldern och barnet, kan man gå vidare med enskilt samtal med barnet. Barnen kan först vara negativa. De är rädda för insyn, rädda att skada sin förälder. De har vant sig vid speciella försvarsattityder. KGs erfarenhet är att barn ofta blir tacksamma för att bli sedda, att någon vill dela och härbärgera deras känslor och upplevelser och förklara vad som sker, vad sjukdom är.

Praktisk handledning

Boken är en praktisk handledning i hur en samtalsledare kan gå till väga. Men författaren framhåller att boken skall vara en inspiration till vars och ens eget individuella arbetssätt. I del I beskrivs barnens upplevelser av ensamhet och isolering, familjens isolering och samspel kring tabuföreställningar om sjukdomen samt syskonens roller. I del II föreslås vilka som kan vara samtalsledare, var och hur samtalen kan ske och hur samtalsledaren bör vara. Honnörsorden är kunskap, empati och medvetenhet om de egna reaktionerna. Enkla praktiska råd ges: Var där barnen är. Kom inte med färdiga lösningar. Ha inte bråttom. Ge barnen tid till fle-

ra samtal. Acceptera jobbiga utspel av barnen inom vissa gränser, och var psykiskt närvarande själv. En av hennes metoder är att visualisera, rita det som känns men är svårt att tala om.

I del III beskrivs åtgärdsförslag, vilka stödformer kommunen och olika organisationer har att erbjuda den sjuka familjen. För barnet kan det finnas samtalskontakt, kontaktperson och stödfamilj. Något som författaren återkommer till är de goda resultat hon ser av samtalsgrupper för barn till sjuka föräldrar. Barnen uttrycker ofta den lättnad de känner över att andra kan dela de svåra upplevelser som de trodde att de var ensamma om. Som jag ser motsvarar det Alanon-grupperna för barn till alkoholiserade föräldrar.

KG tar upp den svåra åtgärden: anmälan till socialförvaltningen om barn som far illa. Hon beskriver fint hur detta bör göras så att det så litet som möjligt sårar familjen. Hon påpekar att anmälaren bör tala med familjen om vad hon gör och varför och om möjligt visa vad hon skrivit.

Tillämplig på svenska förhållanden

Den danska sociallagstiftningen och dess tillämpliga paragrafer beskrivs och tycks motsvara den svenska.

Till boken hör en lagom omfattande lista på referenslitteratur och en kopia av en broschyr som används för upplysning om möjligheten till familjesamtal.

Som framgår är jag mycket positiv till denna bok som riktar sig till personal inom psykiatri, sociala institutioner, daghem, skolor, socialförvaltningar, till alla som kommer i beröring med barn till psykiskt eller på annat sätt svårt sjuka föräldrar.

Bok värd att översättas

Den är som inledningsvis sagts lättläst. Men den borde kanske översättas från danska till svenska.

Bred kunskapskälla om ätstörningar

David Clinton, Claes Norring, red. *Ätstörningar.* 262 sidor. Stockholm: Natur och Kultur; 2002. ISBN 91-27-07631-8.

Recensent: Jarmila Hallman, professor, institutionen för neurovetenskap, psykiatri, Uppsala universitet.

II Man har uppskattat att upp emot en tredjedel av våra ca 30 000 gener på ett eller annat sätt är inblandade i regleringen av födointaget och kroppsvikten. Detta